

ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ АУДИТУ ПРИБУТКУ

Бурхливий розвиток комп'ютерної техніки та сучасних інформаційних технологій у 90-х роках ХХст. зумовив необхідність визначення шляхів створення ефективної методики аудиту у середовищі електронної обробки даних. Сучасний стан програмного забезпечення дає змогу значно розширити сферу застосування ЕОМ у процесі аудіювання, залучити комп'ютер до виконання будь-яких логічних, аналітичних і розрахункових процедур.

Міжнародним стандартом аудиту 401 «Аудит у середовищі комп'ютерних інформаційних систем» передбачено, що комп'ютерна інформаційна система існує, якщо на підприємстві застосовується хоча б один комп'ютер для обробки фінансової інформації і для аудиторської перевірки. Даний стандарт зазначає, що мета і галузь діяльності не змінюється, коли йдеться про перевірку середовища електронної обробки даних, проте прикладна програма може поставити аудитора перед необхідністю використання комп'ютера як засобу контролю.

Слід зазначити, що важливим питанням для аудиторів України залишається правильне розуміння термінології комп'ютеризованого аудиту. В подальшому дамо визначення основним категоріям, які використовуються в ході комп'ютеризованого аудиту.

Методика аудиту з використанням комп'ютерів – це сукупність аудиторських комп'ютерних засобів, за допомогою яких відбувається вивчення та оцінка об'єктів перевірки. *Нові інформаційні технології* (НІТ) – це сукупність принципово-нових засобів і методів обробки інформації, передачі, зберігання та відображення інформаційного продукту з найменшими витратами відповідно до закономірностей того соціального середовища, де розвиваються НІТ. *Комп'ютерні засоби аудиту* – універсальний інструмент аудитора у вигляді спеціального технічного, математичного, програмного та інформаційного забезпечення, що призначається для здійснення процедур зовнішнього контролю у середовищі ЕОД.

На якість прийнятих рішень у контрольно-аудиторському процесі та підвищення ефективності інформаційного забезпечення впливають такі обставини як: збільшення кількості факторів, які повинні враховуватися аудитором при дослідженні ситуацій, в т.ч. у ході аудиту прибутку; поглиблення аналізу господарських операцій, досліджуваних аудитором; підвищення обґрунтованості висновків аудитора завдяки застосуванню ним економіко-математичних методів і модульних досліджень; чітке та обґрунтоване формулювання аудиторських висновків.

Слід зазначити, що найважливішим елементом аудиторських комп'ютерних засобів є програмне забезпечення, яке включає такі елементи (рис.1).

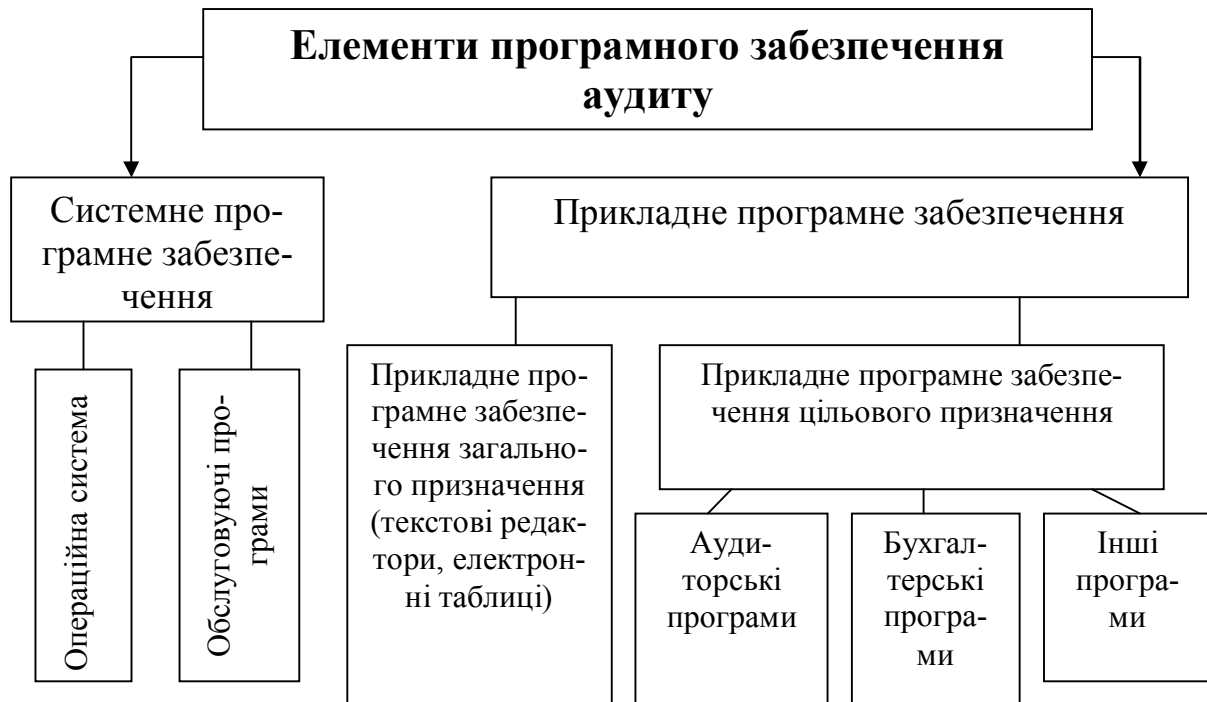

Рис.1 Складові елементи програмного забезпечення аудиту

Якщо аудитор в ході перевірки фінансових результатів покладається на систему внутрішнього контролю підприємства, то він повинен знати всі види ручного і комп'ютерного контролю, що впливають на функціонування електронної обробки даних (ЕОД), переконатися у надійності цієї системи.

Аудит правильності введення даних стосовно прибутку підприємства у середовищі ЕОД повинні складати такі контрольні процедури як: контроль процесу збирання і передачі даних; перевірка наявності всіх видів програмного контролю; тестування системи програмного контролю; оцінка надійності вводу і фіксації даних.

Технологія аудиту з використанням комп'ютерних інформаційних систем має свої особливості не тільки у проведенні перевірки, але й у її плануванні. Це залежить від виду програм, які застосовує сама аудиторська фірма, а також від автоматизованої системи організації обліку на підприємстві. Практика аудиту свідчить, що кожне підприємство має свої особливості організації комп'ютеризації обліку, але в методиці аудиту є загальні позиції. Так, в ході планування перевірки, на яку може вплинути середовище комп'ютерних інформаційних систем господарюючого суб'єкта, аудитор повинен отримати розуміння значущості і складності функціонування таких систем, а також доступності даних для використання під час

аудиторської перевірки. При цьому сприйняття аудитором середовища комп'ютерних інформаційних систем з метою планування аудиту включає такі аспекти як:

- значущість і складність системи комп'ютерної обробки у кожній важливій прикладній програмі обліку;
- організаційна структура роботи комп'ютерних інформаційних систем замовника, ступінь концентрації або розподілу комп'ютерної обробки в межах підприємства;
- доступність даних – первинні документи, комп'ютерні файли та інші аудиторські докази, можуть існувати тільки протягом короткого періоду або лише у машинозчитувальній формі.

В подальшому документування аудитором плану аудиторської перевірки повинно бути достатнім для відображення характеру, часу та обсягу аудиторських процедур. Для цього контролер може використовувати стандартні аудиторські програми або ж контрольні листи щодо проведення аудиту, які він доробляє для відповідності умовам конкретного завдання.

У ході аудиту прибутку підприємства для отримання аудиторських доказів важливе значення має методика перевірки з використанням комп'ютерів. Особливо ефективно використання комп'ютерів і програмного забезпечення аудиту при вибірковому дослідженні та аналітичній перевірці.

Ефективним прийомом для отримання аудиторських доказів є використання ПК із пакетами прикладних програм. При цьому застосування електронних таблиць створює можливість складання програм перевірок. Аудитор пропонує форму та зміст вихідного документа, визначає необхідні дії для виконання з метою отримання потрібної інформації. Такий розроблений проект рекомендуємо аудитору зберігати у пам'яті комп'ютера, щоб в подальшому в разі необхідності відкрити його, ввести нові дані, а далі машина автоматично здійснить перерахунки за формулами.

Отже, вдосконалення аудиторської роботи відповідно до ринкових умов господарювання в певній мірі залежить від комп'ютеризації облікових та аналітичних систем, автоматизованого видавання документів та їх збереження. Найбільш ефективним шляхом вирішення проблеми є чітка, своєчасна і достовірна методика перевірки кожного об'єкта обліку, в т.ч. і прибутку.

Слід зауважити, що аудитор у режимі запиту перевіряє показники як за окремим завданням, так і за комплексом всіх завдань в цілому. При цьому запит здійснюється за допомогою інформаційної мови даних з обліку, аналізу та аудиту. Такий режим забезпечує перевірку стану обліку, отримання довідкового матеріалу про фінансовий стан підприємства і прогнозування отримання доходу, прибутку і зменшення витрат.

До основних показників, що формуються в режимі запиту аудитора стосовно фінансових результатів віднесемо наступні:

1) повнота і своєчасність відображення інформації у первинних документах і облікових регістрах, формах фінансової звітності, які надійшли з інших АРМ-бухгалтера;

2) своєчасність формування показників про прибуток у Звіті про фінансові результати та ін.;

3) правильність розрахунку фінансового результату фінансово-господарської діяльності та його відображення в обліковій системі;

4) правильність розрахунку платежів до бюджету, зокрема ПДВ, податку на прибуток та відображення їх в обліку і т.д.

Проаналізувавши наукові джерела з проблем автоматизації аудиту, ми прийшли до висновку, що в ході перевірки прибутку також доцільно використовувати експертні системи (далі - ЕС) як інструментарій його проведення. При цьому під експертними системами, на наш погляд, слід розуміти комп'ютерні програми, що використовують унікальні методи програмування з метою надання інформації користувачеві. Основні елементи експертної системи представлені на рис.2.

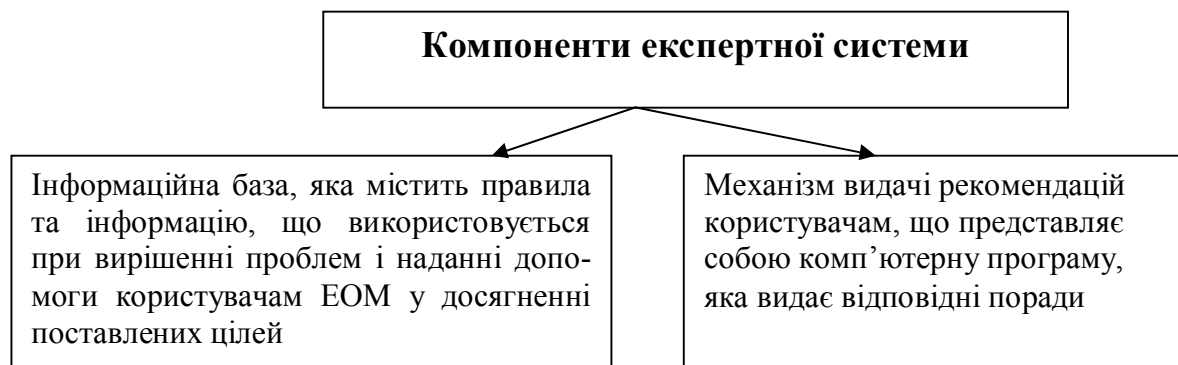

Рис.2 Основні компоненти експертної системи

ЕС вирішує такі завдання: інтерпретація даних; оцінка ситуації; прогнозування; видача інструкцій; контроль, планування. Такі системи застосовуються як при плануванні аудиту, так і при перевірці чи підготовці аудиторських звітів. Під час планування аудиту ЕС надають допомогу аудиторю на стадії набору статистичних даних. ЕС допомагають оцінити систему внутрішнього контролю клієнта і розрахувати ризик аудиту та уточнити його дані, провести економічний аналіз.

Аудитори рекомендують застосовувати ЕС для надання допомоги аудиторю у визначенні виробничого потенціалу фірми шляхом побудови моделі документообігу та контролю за здійсненими процедурами. Також ЕС полегшують аудиторську роботу щодо перевірки даних по дебіторській

заборгованості, аналізу обґрунтованості надання кредитів та ін. На заключному етапі аудиту ЕС допомагають оцінити аудиторські докази, які будуть представлені в аудиторському висновку. ЕС можуть також застосовуватися для фінансового прогнозування, зокрема прогнозування величини прибутку на перспективу чи прогнозування банкрутства підприємства.

Піскор Юлія,
студентка групи РКзм-51

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО СИСТЕМ МЕНЕДЖМЕНТУ І КОНТРОЛІНГУ

Закономірно, що наука про управління постійно розвивається, формуються нові школи, змінюється і удосконалюється науковий апарат, менеджери переглядають свої погляди на управління, звертаючи увагу на оточуюче середовище. Сьогодні менеджмент, розвиваючись швидкими темпами, є синтезом теоретичних і практичних розробок, аналіз яких дозволив виділити декілька історичних періодів становлення науки про управління (таблиця 1).

Таблиця 1

Коротка характеристика історичних періодів становлення менеджменту

№ п/п	Назва періоду	Відрізок часу	Коротка характеристика періоду
1	Період зародження менеджменту	Починаючи з 9 -7 тис. років до н.е. - 1776 рр.	Перехід від привласнюючого господарства до виробництва (виробнича економіка)
2	Індустріальний період	1776- 1890 рр.	Створення і використання обчислюваль-ної техніки
3	Період систематизації	1856- 1960 рр.	Організація розглядається як замкнута система
4	Постіндустріальний період		
	Інформаційний період	1960- 1980 рр.	Організація розглядається як відкрита система. Відбувається поєднання роботи людини і ЕОМ
	Період стратегічної орієнтації	1980-по сьогоднішній час	Управління на основі вибраної стратегії, де інформація відіграє ключову роль